

SAUL KRÁLEM

Převod materiálu

Tomáš Cejp

Pořadí v lekci

3

Vstupní verš

Ž 89,19 – 20

LITURGICKÉ ČTENÍ

1S 10,20-27

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

-prosazení království v Izraeli znamenalo v příběhu Božího lidu úplný převrat. Po období, v němž společné jednání bylo závislé na souhlasu všech nebo aspoť většiny, tedy po demokratickém zřízení, přechází autorita na jedince, krále. Zároveň vzniká pro Izrael další nesnáze, poněvadž v tehdejší společnosti je král pánem oblasti politické i náboženské. Vznikem království byla tehdy skutečně ohrožena vláda Boží. V okolních říších byl král oslavován jako bůh nebo se mu vzdávala pocta, jaká příslušela jedině Bohu. To v Izraeli pochopitelně budilo silný odpor.

Teprve později nabylo království tak závažného významu, že jím nastala nejděležitější epocha Izraele. Nebylo to pouze nové politické období, byl to nový úsek dějin spásy. Král vstupuje do zvláštního poměru k Bohu, je Božím pomazaným, mášíačem (=mesiášem), královskému domu je dáno zvláštní Boží zaslíbení. Staré zaslíbení pro krále se pak stává základem očekávání jiného krále, očekávání Mesiáše. Poselství NZ nelze pochopit, aniž bychom porozuměli dějinám izraelského království. (C. Westermann, Tisíc let a jeden den, Kalich Praha 1972, s.86).

- vyprávění o ustanovení krále (a potom o králích vůbec) spojuje v sobě dvě roviny: jednak pohled na královskou instituci jako cosi nutného pro dobré fungování společnosti (proto najdeme v Dt 17,14- 20 i ustanovení, "tóru" pro krále). Zároveň ovšem je vyprávění knih Sa a Kr kajícím hledáním důvodů dějinného ztroskotání Izraele v okamžiku babylónského zajetí. Za jeden z hlavních důvodů považovali přecenění a zpohanštění královské instituce. Vypravěč vyznává, už tehdy, na začátku, když jsme zatoužili po králi, jsme přehodili výhybku špatným směrem.

-touha po králi vyrůstá zezklamání nad vzájemnou nesolidárností izraelských kmenů. Kniha soudců končí hodnotícím konstatováním: "V těch dnech neměli v Izraeli krále. Každý dělal, co uznal za správné" (Sd 21,24). Na příběhu soudce-kněze Elího je vidět, jak se z aktuálního povolání stává úřad. Podobné vyprávění lze pozorovat na Samuelových synech (8,1-2). Proto se mnohým zdálo, že poádek bude nastolen silným králem. Linie kritická vůči království ovšem tuto touhu hodnotí jako další projev nevěry v Hospodinu věrnost a svrchovanost (1 Sa 8,8).

- touha po králi "jako mají ostatní národy". Volání po království ohrožuje modelovou jedinečnost Izraele. Jiné národy pokládaly krále za pojistku prosperity země. Pokud chtějí Izraelci krále jako mají jiné národy, pak vlastně požadují takovou pojistku. To je zvrácené pojetí moci i boha. Kriticky pojaté volání po králi se odráží i v jeho jménu: Saul, dosl. "Vyžádaný". (Svévolně) si ho vyžádali na Hospodinu. To je také jeden z důvodů

vod?, pro? je Saul lí?en kriticky a pro? mu "neprojdou" ?iny, které by pro jiné nem?ly tak fatální d?sledky.

-král, jak ho znal starov?k - "byl vždy mnohem víc než pouhou hlavou státu. Byl osobou božskou ?i aspo? polobožskou. Byl zárukou života a zdaru ?íše. Garantoval smlouvu s Bohy, požehnání, plodnost zem? i lidí. V naší souvislosti je d?ležit?é, že m?l funkci velekn?žskou. Je tomu tak dokonce i v Izraeli, kde je kn?zem podle ?ádu Malkísedekova (Ž 110) a jako takový nad?azen kn?žím Áronovc?m" (Mrázek, Nástin religionistiky, s. 291). V dob? Samuelov? se probojovává zápas, zda Izrael bude mít krále "zbožš?ovaného" nebo vévodu, který nem?l funkci kn?žskou ani božskou. V Izraeli se udrželo v?domí, že král nepat?í na Boží stranu, ale na lidskou. Nejz?eteln?jším výrazem toho byla skute?nost, že od prvního krále k poslednímu tu byla kritická instance, která vystupovala v p?ípad? nutnosti i proti králi: byl to hlas prorok?.

-vévoda - Saul není pomazán za krále, ale za vévodu (10,1). Jedná se o jiný charakter vlády, ne o nižší titul. Vévoda tj voje-voda, tj. ten, který vede voj bojovník?. Do své hodnosti je dosazován jen pro válku. Saul tedy nem?l být králem, ale Hospodinem zmocn?ným v?dcem. Zmocn?n duchem Božím (11,6) bojuje proti Amonitským. Po boji zas jeho vláda kon?í. Teprve lid mu dává titul král (10,24). Izrael se m?l vyhnout všem královským nešvar?m. M?l jim vládnout vévoda. V dob? míru m?li zemi spravovat starší, což byl demokrati? t?jší zp?sob než království.

-vít?zství nad Náchašem Amonským (1 Sa 11) v sob? nese osnovné rysy událostí Hospodinova vysvobození. Nep?ítel nejprve jedná s pyšnou a krutou svévolí, v?dom si své p?evahy. Ohrožený lid se propadá do una?íkané beznad?je (11,4). Saul je zmocn?n Duchem Božím (co když zav?je, vstane z mrtvých nad?je). Na Izrael padne báze? Hospodinova (11,7), která je opakem ustrašenosti. A Saul táhnoucí na pomoc m?že vzkázat dobrou zprávu "zítra p?ijde svoboda" (11,9) - a z této zprávy se ohrožení radují už p?ed bitvou (11,9b - srdce mé to ví, už s tím po?ítá).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

-lí?ení v 1 Sa 8-12 se skládá se z r?zných tradic. Jedna z nich je v??i království vyložen? kritická, druhá je p?ijímá radostn? jako Boží dar. Ob? tyto tradice lze od sebe dob?e rozeznat podle velmi rozdílné ?e?i a podle ?etných jiných zvláštností. Smíme tedy vid?t království jako Boží dar do t?žké doby. Pomazávání král? se dále z Božího pov??ení a království m?lo Boží zaslíbení. P?esto byl tento dar od po?átku spojen s nebezpe?ím a pokušením. Toho si je v?doma linie kritická v??i království. Ví, že království nese vinu na tom, že Izrael sešel na cestu neposlušnosti. Jestliže se ve starozákonní tradici udržely vedle sebe ob? linie, je to znamení jisté historické v?rnosti (pozd?jší tradice sm?r králi nep?átelský nepotla?ila a nezatajila). A pro nás to p?edstavuje výzvu udržet a p?edat tento podvojný pohled na království.

-výb?r text? oslabuje pohled na Saula jako ad hoc pomazaného pro p?ípad nouze (chybí kap. 9). Saul by ovšem nem?l dopadnout jen jako "temné pozadí", na n?mž se odráží v?rnost jeho nástupce Davida. Práv? on reprezentuje p?íležitostné vévodovství, zatímco davidovská dynastie hled?la upevnit svou moc po zp?sobu okolních království. P?i svém vypráv?ní m?žete dát alespo? pat?ivé místo vypráv?ní o vysvobození od Amonc?. Motiv z n?j najdete i na pracovním listu.

4. POM?CKY

- fotografie královských insignií; obrázek krále, který je v ?ele vojska; obrázek starov?kého krále na tr?nu
- ukázka volby p?edstavitele státu; - Flanelograf II

5. MOTIVA?NÍ UVEDENÍ DO P?ÍB?HU

Otázka pro mladší školní věk:

Když hrajete fotbal nebo hokej, zvládnete se nehádat nebo potěbujete kapitána? Podle čeho ho vybíráte? Má se spíš starat o to, abyste zvítězili, nebo aby si všichni zahráli?

(Užijete-li tuto motivaci, může vám pomoci přiblížit nastolení krále jako volbu charismatického vůdce, který má mít na mysli především prospěch celku)

Otázka pro střední a starší školní věk:

Co může vládce udělat dobrého? Co může vládce udělat zlého? (Otázky pocházejí z pracovního listu. Jak naložit s odpověďmi, najdete níže v poznámkách. Nechcete-li postupovat touto cestou, můžete přiměřeně obměnit otázku pro mladší školní věk.)

6. OSNOVY VYPRÁVNÍ:

a) poznámky a osnova mladší školní věk:

Nabídnutá motivaci vám pomůže soustředit se na "vévodovskou" linii vyprávění. Izrael volá po králi, Samuel neustanoví božského panovníka, ale vůdce do bojů proti ohrožení. Při ohrožení Amonci Saul tento úkol plní.

I. Motivace

II. Rozhádání Izrael přichází za Samuelem a dožaduje se krále jako mají ostatní

III. Samuel na Boží pokyn ustanovuje "voje-vodu" pro čas ohrožení

IV. Saul se ujímá svého úkolu při ohrožení Jábeš a osvobozuje od nepřátel

b) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk:

Ve vyprávění se snažte udržet obě dvě linie - kritickou i pevnou. Tuto podvojnost můžete od začátku ilustrovat pomocí pracovního listu. Otázky z pracovního listu předložte nejprve bez ilustrace, různé typy odpovědí poznamenejte např. na tabuli či papír. Pak vyprávíte příběh a nakonec se vraťte k pracovnímu listu. Nechte děti doplnit další odpovědi na základě příběhu. Pak porovnejte odpovědi "před" a "po" příběhem. Zkoumejte, v čem příběh proměnil pohled na zadanou otázku.

(rozhovor nad otázkami)

I. Samuel dělá stejnou chybu jako Elí - ustanovuje své syny za soudce

II. Zástupci celého Izraele chtějí krále jako mají okolní národy. Samuelova a Boží kritická reakce

III. Samuel vyřizuje - krále pro Izraele vybere Hospodin

IV. Volba Saule, který se ujímá svého úkolu jako vévoda

V. Saul vítězí nad Amonitskými a zachraňuje Jábeš

VI. Samuelova výzva k poslušnosti Hospodina - i král je jen služebníkem Hospodinovým

(porovnání odpov?dí)

VYPRÁV?NÍ

I. VODOU – SMRTÍ – ZÁZRAKEM 2

Út?k pouští ze supercivilizace Egypta do malinké zem? zaslíbené byl dlouhý, moc dlouhý. V?tšina t?ch, kte?í p?ed 40 lety v té temné noci vyšli, zem?eli a nedošli do cíle. Ani Mojžíš.

Cesta pouští za?ala fantastickým a d?sivým pr?chodem mo?em, jako by uprchlíci prošli peklem. Mo?ským dnem. Pouš? a písek, které je ?ekaly – to byla další jistá smrt. Skon?ilo to celé stejn? – a zaslíbená zem? za?ala - zázra?ným pr?chodem zastavenou vodou ?eky Jordánu. Podvodím (kde jsou zlí vodníci a podvodníci), podsv?tím, dnem, které normální smrtelník nikdy neuvidí a nevstoupí do jeho tmy. Byl to pr?chod smrtí, jakoby zázrakem. Pr?chod zázrakem.

II. ROSA

Od té doby je život Izraele - a život každého v??ícího ?lov?ka – položený – jako karta na ruce – na Božím slov?, Božím zaslíbení. ?ekl (cosi v tom smyslu)... Tam za vodou je vaše zaslíbená zem?, ale zaslíbená takto: je vysoko, nejsou v ní ?eky, nemá svou vodu. Je úpln? odkázaná na déš? a rosu a ty jsou z nebe. Z?sta?te mi v?rní a já vám vždycky svou rosu z nebe dám. Když nebudete, uschne tráva a stromy i vy. Vždy? i rosa na listech závisí na vaší modlitb?.

III. OMYL

?lov?k má pocit, že kdo p?ežil pr?chod vodou, musel pochopit, že Hospodin je s ním a pokud to tak z?stane, už se není ?eho bát. Omyl. Zem? zaslíbená byla tam nad nimi naho?e na horách a na skalách, nep?ístupná, plná malinkých království a plná nep?átel. A strach a ztráta víry v Hospodina, že nesplní, co slíbil, byly zase tu.

IV. NEP?ÁTELÉ - OBYVATELÉ

Zem? zaslíbená? Kdo vám to nakukal, hulákali (jakoby) ze svých hradeb, ze svých bitevních voz? ti nep?átelé-obyvatelé. „Co? Hospodin? Neznám! Nám zase ?ekl Uglúk, Hatif-nat a Ra?afák, že to je naše zem?, vy bzdíci, vy bando p?ivandrovalecká špinavá! Táhn?te, než vám zarazíme kopí do t?ch vašich hubených b?ich!“

V. CO NA TO “DOBYVATELÉ”

„Hospodin dal. Ale ti králové a mr?aví králíci a imperáto?i t?ch ?as? svoji zá?ivou zemi nedali. Dalo se žít mezi jejich m?sty. Ale jako bezzemci a v neustálém strachu a ohrožení. Samý boj. Válka v oslabení. Jen n? která m?sta se poda?ilo vydobýt. N?kdy poslal Hospodin Samsona a n?kdy Deboru a jiné soudce – tedy vlastn? vojev?dce s jakýmsi Božím obdarováním (dotkl se jejich srdcí, 1S10,26), ale dnes - kdo ví. Nikdy to

není jisté. Samuel je u svatyn? v Beer-šeb?. Byl vždycky skv?lý, ale stárne, n?kdy je takový nerozhodný. Už nezvládá ani ty své sprosté syny, kradou z ob?tí na oltá?i, úplatky berou a jsou zlí (1S8,3). Co bude až Samuel um?e? B?h nám nepom?že už kv?li nim. Další válka hrozí. A tentokrát z toho asi nevyvážneme.

Jak je ta zem? zaslíbená?!? Vždy? ji mají Palestínští, promi?te – Filistínští (nebo Pelištejští). Jejich královská m?sta v Gaze ani Samson nedobyl. Stojí proti nám jako nep?átelské mo?e a zle se nám vysmívají. Nikdy to neskon?í. To království na horách je po?ád jako holub na st?eše a v ruce máme sotva vrabce...Nová válka hrozí. A tentokrát z toho asi nevyvážneme.“

VI. VÁLKA

Náchaš Amónský, další z král?, p?itáhl do Gileádu k m?stu Jábeši v pokolení Benjamin: nejenže si z nich ud?lá otroky, ale prý všem muž?m na potupu vylopne jedno oko. Jábešští muži prosí muže všech izraelských kmen?, aby p?itáhli na pomoc, ale ti se bojí. „Amónci – o t?ch jsme si vždycky ?íkali ty urážlivé a posm?šné p?íb?hy (1M19-30-38), možná se jim to doneslo, to je pomsta nebes.“ Celá zem? strachy hlasit? plá?e.

VII. VÉVODA - VOJEV?DCE

Jako náš P?emysl Orá? – z pole, kde oral s dobytkem kdesi v zapadlém kout? toho Zapadákovy, p?ichází mladí?ek Saul, krásný vysoký vesní?an, a moc se diví. Když mu ?ekli, pro? to je?ení, stala se zvláštní v?c: Rozzu?il se takovým zp?sobem, který snad nebyl z tohoto sv?ta. Rozsekal svoje voly na kusy a poslal tu hr?zu všem Izraelc?m se vzkazem, že tak dopadne každý, kdo se nedostaví na pomoc. A n?co se zm?nilo: p?estali se bát - asi dostali ze Saula v?tší hr?zu než z Náchaše a ta je spojila, snad na n? p?ešla ta posvátná hr?za. P?išli do jednoho a strašliv? všechny Amónce ztrestali.

Když vyhráli, najednou jim došlo, co se stalo.

VIII. JAKÝ BY TO BYL SKV?LÝ KRÁL!

A podívali se na toho úžasného božího vztekouna – který se už ovšem radoval a oslavoval - a bylo to jasné: jistotu a klid nám dá král! Vždy? na tomhle leží Duch Boží, je p?ímo božský - a to má správný král být! O hlavu vyšší nad lidmi a krásný! I ta hr?za, co z n?j jde, je královská! Dokáže nás spojit, dokáže nás ochránit! To snad musí být v?le Boží! Vždy? nám ?íkal, že nás ochrání!

A hned na Samuele proroka: “Dej nám krále - nebo ?ekni Hospodinovi, a? nám ho dá! Pak si na nás nebudou troufat!”

IX. MARNÉ P?ESV?D?OVÁNÍ

Samuel prorok – vidoucí, tedy ten, který vidí v?ci, které ostatní nevidí – si nebyl jistý, že by toto byla v?le... Kde je najednou d?v?ra, že Hospodin B?h ochrání i v nejhorší chvíli stejn?, jako dává rosu téhle zemi? Toto je jiné. Vždy? král – jakých je tady kolem hromada – to je takový b?žekb?h sám, jak by mohl být ten náš jiný? Král soudí, rozhoduje o životech a smrtích, sedí naho?e na vysokém tr?nu jako by nebyl smrtelník.

Ale marné bylo p?esv?d?ování: Vždy? král na vás bude krutý – jako ti okolo. Aby vás sjednotil, musí takový být. Aby vás ochránil, musí vám brát syny do války a dobytek a peníze, ztratíte práva i dcery, už nebudete svobodní. Není to s modlitbou bez krále lepší? Ne. Ne, ne a ne. Krále.

Na toto p?istoupil i Hospodin, i když s bolestí. Ale kdo se tím králem stane, to rozhodne on sám.

X. POMAZANÝ – MESIÁŠ

Ztracené oslice (podobn? P?emysl?v koní?ek asi dob?e v?d?l, kam jít) p?ivedly mladí?ka na horu k vidoucímu, a potom i los na n?j padl. A Samuel mu p?i východu Ranní hv?zdy vylil “Hospodin?v” olej na hlavu, pomazal ho (mesiáš, mašiach). Saul z nejmenšího izraelského kmene, který se tomu bránil a schoval se mezi zbran?, se stal prvním, jit?enkovým, jit?ním králem, izraelským svítáním. A skv?lým králem! Porazil výsostné znamení pelištejské. V následné bitv? u Migrónu, v obrovské tísní proti p?esile t?iceti tisíc vále?ných voz?, šesti tisíc jezdc?, p?šc? jako mo?ského pisku (1S13,5) – kdy ho bojovníci opoušt?li a zalézali strachy pod zem – se šesti sty(!) v?rnými (mezi nimi Jónatan) rozvrátili nep?átelské ?ady a pobili je na út?ku. State?ný, pravý král. Zázra?ný vojev?dce.

Vše nasv?d?ovalo tomu, že by mohl králem dobrým. Bude jím skute?n?? To záleží na tom, bude-li se držet Hospodina.

MODLITBA

Na tvé dlani je m?j život. Když mi dáš sv?j děš?, budu žít a budu t? hledat. A se mnou se budou radovat topoly, kameny i hyacinty v louce. A já budu mít znovu sílu jít do tvého sv?ta, k druhým, k bezmocným a ubohým, k tvým bezmocným a u-Bohým, u kterých jsi. S ptáky, lan?mi a psy – a se sestrami a bratry na tebe ?ekám u napajedla.

7. PODN?TY PRO ROZHOVOR:

- je pot?eba, aby každá zem? m?la prezidenta, ministry a parlament? K ?emu to pot?ebujeme?
- nesta?ilo by dnes všechno ve spole?nosti ?ídit pomocí po?íta??? Jde to?
- myslíte si, že když budeme mít dobrého prezidenta, že pak p?jde všechno lépe?
- slyšeli jste n?kdy vlád? pevné ruky? Co to asi je, jaké jsou její výhody a nevýhody?
- víte, kdo jsou anarchisté, jaký mají názor na vládu?
- cht?li byste mít krále, nebo je lepší, že máme prezidenta, který musí být vždycky volen?
- znáte n?jaké krále nebo prezidenty, o kterých se ?íká, že byli dob?í? Víte, co vykonali? Byli to k?es?ané?
- slyšeli jste už p?ísloví "Slavných p?edk? potomek bývá ?asto holomek"? Co to znamená? - dnešní p?íb?h nás u?í (vyberte a p?íb?hem zd?vodn?te): - politika je svinstvo, k?es?an se o ni nezajímá - nejlepší je silný v?dce, kterého všichni poslouchají - jediná správná forma vlády je království - vládce a politiky nesmí nikdo kritizovat - víra se nenechá oslnit mocnými a oslavovanými lidmi - nejlépe je plout s davem - víra st?ízliv? p?emýšlí o tom, komu sv??it vládu - ve spole?nosti kolem nás stejn? nic nezmníme, tak pro? se o ni starat.
- jaký vztah má k?es?an ke státu, který si ?íní nárok na absolutní moc? Víte jak se takové vlád? ?íká? (totalitní vláda, diktatura, autoritativní režim)

- co je autorita? Jak se získá? Je potřeba v životě lidí? Jaký vztah je mezi autoritou lidskou a Boží? Jaký vztah je mezi autoritou a láskou?

- jak ovlivňuje moc lidskou povahu?

- proč má Ježíš Kristus také titul "král"?

Odkaz na pracovní list

[03 Saul králem](#)

[03 Saul králem - st](#)

Odkaz na píseň

[Má duše Boha velebí \(BTS29\)](#)

[Neskládejte v mocných naději \(EZ632\)](#)

[V nebi je trůn \(SV360\)](#)

[Otevřete brány hradeb kamenných](#)

[Můj Pán všechny svolá ráno, až se rozední](#)

[Aj, Pán kraluje, své obhájí](#)

[Vzdejte Pánu slávu, žest \(BTS9\)](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Samuelova 8,1–21](#)

[1 Samuelova 10,17–27](#)

[1 Samuelova 11,1–15](#)

[1 Samuelova 12,13–25](#)